

**ПРОБЛЕМИ
ЗАГАЛЬНОЇ**

**ПЕДАГОГІЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**ІНСТИТУТУ ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ Г.С. КОСТЮКА
НАПН УКРАЇНИ**

**Том XIV,
частина 3**

ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ
імені Г.С. КОСТЮКА НАЦІОНАЛЬНОЇ АПН УКРАЇНИ

Т. Максименко

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
Інституту психології імені Г.С. Костюка
Національної АПН України

ПРОБЛЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ
ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Том XIV, частина 3

За редакцією академіка С.Д. Максименка

Київ – 2012

ББК 88я43

ISSN 2077-2289

П 78

Наукове видання

Видається з 1999 р.

Друкується за ухвалою Вченої ради

Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації серія КВ № Т5089-3661Р від 21.04.2009 р.

Редакційна колегія:

С.Д. Максименко (гол. ред.), дійсний член НАПН України,
докт. психол. н., **М.-Л.А. Чена** (заст. гол. ред.), канд. психол. н.,
Ю.Т. Рощевський (відповідальний секретар), канд. психол. н.,
Н.М. Бугайова (відповідальний секретар), канд. психол. н., **Н.В. Чепелева**,
академік НАПН України, докт. психол. н., **М.Й. Боришевський**, член-кор.
НАПН України, докт. психол. н. **В.О. Моляко**, дійсний член НАПН
України, докт. психол. н. **Г.О. Балл**, член-кор. НАПН України,
докт. психол. н. **Н.Ю. Максимова**, докт. психол. н. **С.І. Болтівець**,
докт. психол. н., професор. **В.В. Клименко**, докт. психол. н., професор.
В.В. Москаленко, докт. філософ, н., професор.

ПРОБЛЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка
Національної АПН України / За ред. С.Д. Максименка. Т. XIV, част. 3 –
К., 2012. – 400 с.

У збірці висвітлюються актуальні проблеми загальної та педагогічної
психології. Збірка адресована як фахівцям, так і тим, хто цікавиться
сучасним станом психологічної науки.

Внесено до оновленого переліку наукових фахових видань України
постановою президії ВАК України від 10.03.10. №1-05/2.

О.І. Кузьменко - літературний редактор

В.С. Пастушенко - технічний секретар

О.І. Кузьменко – коректура

© Інститут психології імені Г.С. Костюка — підготовка, впорядкування,
2012.

© «ГНОЗІС» — видавництво 2012.

ЗМІСТ

З.О. Антонова Концептуальні засади економічної соціалізації особистості учня підліткового віку _____	7
Т.І. Білобровко, В.О. Панченко Соціалізація студентів в умовах формування практичного розуму як складової педагогічної творчості _____	14
Т.І. Бондаревська Зарубіжна психологія конфлікту: діалогічний підхід _____	22
Л.В. Войчишина Цінність особистості в структурі самоствавлення як один з механізмів формування соціальної ідентичності _____	29
І.С. Горбаль Соціально-психологічні особливості ціннісних орієнтацій у пізній дорослості _____	35
К.Ю. Грачова Духовність як основа формування правової свідомості юристів _____	43
М.О. Гребенюк Особливості соціалізації підлітка-делінквента як передумова його протиправної поведінки _____	50
А.М. Грись До проблеми визначення психологічних механізмів гармонізації образу я соціально дезадаптованх неповнолітніх _____	57
Т.С. Гутова Особливості образу тіла у хворих з пошкодженим хребтом _____	66
Т.М. Данілова, О.А. Савельєва-Рат, І.Г. Тимошук Особистісне значення надання психологічної допомоги _____	72
Н.М. Дембицька Психосемантична модель відносин власності в економічній свідомості студентів _____	80
О.Ю. Дроздов З досвіду створення методики дослідження геополітичних ментальних карт _____	87
М.А. Дроздова З досвіду впровадження програми курсу «психологія мистецтва» _____	97

<i>О.В. Дудар</i> Методичні рекомендації з розвитку міжособистісної перцепції старшокласників _____	105
<i>Ю.О. Євдокимова</i> Соціалізуюча функція рекреаційно-туристичної активності Особистості _____	113
<i>Л.Л. Жердецька</i> Вплив мотиваційних характеристик особистості на ефективність соціальної адаптації трудових мігрантів _____	119
<i>Д.О. Звонюк</i> Формування професійної ролі учителя у процесі онтогенезу _____	129
<i>Т.А. Зеленська</i> Дослідження загальних змістових характеристик самоідентифікації студентів ступеневої та неступеневої освітньої підготовки _____	136
<i>І. Зубіашвілі</i> Гроші як соціокультурний феномен _____	144
<i>Е.Г. Кочарова</i> Психологічний аналіз світоглядних установок особистості _____	152
<i>Л.Д. Кузьмінська</i> Соціальна адаптація викладачів у педагогічному колективі кафедри: психологічні особливості та умови _____	159
<i>О.В. Лавренко</i> Моральність як фактор розвитку економічної культури особистості _____	165
<i>О.В. Лазаренко</i> Психоемоційна сфера становлення економічної ідентичності як чинник економічної соціалізації в ранній юності (емпіричний аспект) _____	172
<i>О.В. Литвинова, Н.І. Коваленко</i> Психологічні аспекти соціального сприйняття осіб з нетрадиційною сексуальною орієнтацією _____	179
<i>В.І. Сіткар</i> Дитяча субкультура в умовах системних змін _____	190
<i>Л.В. Мар'яненко</i> Особливості особистісної самодетермінації при нормальному і аномальному розвитку особистості _____	199

<i>Т.І. Мельничук</i> Соціально-психологічні чинники забезпечення ефективності процесу усиновлення дітей іноземними громадянами _____	207
<i>О.М. Назарук</i> Довіра як передумова формування позитивного соціального досвіду особистості _____	216
<i>Я.Г. Невідома</i> Динаміка у студентській групі як індикатор розвитку в умовах вторинної соціалізації _____	224
<i>О.О. Нестеренко</i> Феномен психічної залежності в тоталітарних групах як предмет психологічного аналізу _____	231
<i>Л.О. Ніколаєв</i> Організаційно-методичні засади психодіагностики асертивності підлітків _____	238
<i>А.М. Одінцова</i> Теоретичні підходи до розуміння свідомості та її структури _____	246
<i>О.О. Онисько</i> Проблема віктимності в сучасній психології _____	253
<i>Д. Отич</i> Результати психологічного дослідження змісту емоційного компонента Я-концепції майбутніх психологів _____	261
<i>В.М. Панченко</i> Соціальна зрілість студентів-випускників: модель активної адаптивної копінг-поведінки _____	268
<i>М.А. Перзеке-Яланська</i> Психологічні особливості дітей, що хворіють на онкологічні захворювання _____	276
<i>В.С. Пілецький</i> Соціально-психологічні аспекти формування іміджу політичного лідера _____	284
<i>Ю.Г. Поводюк</i> Економічна культура як чинник економічної соціалізації майбутніх працівників податкової служби _____	291

Е.Г. Кочарова

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СВІТОГЛЯДНИХ УСТАНОВОК ОСОБИСТОСТІ

У статті здійснюється аналіз явища світоглядних установок особистості та особливостей їх формування, розкривається сутність феномену світогляду, його структурних елементів та особливостей розвитку.

Ключові слова: світогляд, світоглядна свідомість, установка, світоглядна установка.

Постановка проблеми та актуальність теми.

Людина з дитячого віку починає формувати свій світогляд, відношення до світу в цілому і дійсності, що оточує її, зокрема. Світогляд кожної людини починає формуватися разом з усвідомленням нею навколишнього світу і, спочатку, він формується стихійно. В процесі дорослішання кожен соціальний інститут, в який входить дитина відповідно до громадських норм цілеспрямовано формує її світогляд. Поведінка людей знаходиться в прямій залежності від їх світогляду, від того, на які цінності вони орієнтовані.

Феномен світоглядних установок на сьогодні є маловивченим і багатоаспектним, оскільки трактування цього поняття в різних науках і навіть в межах однієї має декілька тлумачень і сенсів.

У цілому в даний період розвиток проблеми світоглядних установок особистості характеризується малою кількістю експериментальних досліджень в галузі психології. Тому існує необхідність вивчення психологічних аспектів світоглядних установок особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор.

Останнім часом всі дослідження, що стосуються світоглядних установок, проводяться у сфері філософії, соціології, політології, філології та теології для пояснення позицій тих або інших громадських діячів, письменників, політиків, історичних персонажів та опису особистості людини. Такі дослідження не завжди носять науковий характер і представлені для широкого круга читачів.

У науковій літературі досить широко освітлювалися різні рівні аналізу явищ установок особистості. Це психологічний рівень, а також соціально-психологічний рівень.

Дослідженню світоглядних установок у філософському та соціологічному ключі розглядають їх з позицій формування у різних вікових категорій людей.

Незважаючи на досить великий інтерес до феномену світоглядних установок його розробленість в психології залишається низькою й потребує детального, обґрунтованого дослідження та розгляду.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячена ця стаття.

Більшість існуючих на даний момент теоретичних знань з феномену світоглядних установок є дуже розрізненими та мінімальними. На нашу думку спроба зібрати та проаналізувати усі надбання з проблематики світоглядних установок особистості в психології дозволить розширити знання про цей феномен.

Формулювання мети статті (постановка завдання).

Метою цього теоретичного дослідження є аналіз світоглядних установок в психологічній науці, виділення структурних елементів і умов формування цього феномену.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

На будь-якій стадії людина чи суспільство має цілком певний світогляд, тобто систему знань, ідей на світ і місце у ньому людини, на відношення людини до навколишньої дійсності і самої себе. Крім того світогляд включає основні життєві позиції людей, їх установки, переконання, ідеали.

Світогляд – це складне явище в духовному світі людини, що дозволяє їй орієнтуватися в світі, виробляти своє відношення до минулих, теперішніх і майбутніх подій, оцінювати їх, а також свою поведінку, усвідомлено вибирати цілі своєї діяльності і способи їх досягнення.

Під світоглядом слід розуміти не усі знання людини про світ, а лише знання фундаментальні – гранично загальні.

Світоглядні погляди і переконання не є сухими теоретичними конструкціями, а саме утвореннями знань. Вони не лише висловлюються у вигляді абстрактних теоретичних положень, але і виражаються в наочних образах, символах, знаках. Людина фіксує своє відношення до світу в поняттях і образах і одночасно емоційно переживає його. Відповідно, в кожному феномені світогляду є присутніми основні рівні світогляду: світовідчуття, світосприйняття, світобачення. *Світовідчуття* – перший ступінь світоглядного становлення людини, що є чуттєвим усвідомленням світу, коли світ дається людині у формі образів, організуючих індивідуальний досвід. *Світосприйняття* – другий ступінь, що дозволяє бачити світ в єдності сторін, давати йому певну інтерпретацію. Світосприйняття може базуватися на різних підставах, не обов'язково теоретично обґрунтованих. Світосприйняття може бути як позитивно, так і негативно забарвленим. *Світобачення* – вищий ступінь світоглядного освоєння світу; розвинений світогляд із складними переплетеннями багатограних стосунків до дійсності, з найбільш узагальненими синтезованими поглядами і уявленнями про світ і людину. У реальних вимірах світогляду ці східці нерозривно пов'язані одна з одною, взаємно доповнюють одну одну, утворюючи цілісний образ світу і свого місця в ньому.

У основі світогляду лежить світобачення, тобто сукупність певних знань про світ. Ці знання і представлення відносяться не лише до сьогодення, але і до минулого, і до очікуваного майбутнього. Вони скріплюють в єдине ціле духовний світ людей. На основі таких знань і представлень виникали, формувалися і розвивалися традиції в усіх сферах людської діяльності [4, с.23].

Світобачення – понятійний аспект світогляду, система узагальнених знань про природу, суспільство, місце людини у світі. Світогляд включає уміння

користуватися цими знаннями для пізнання і перетворення світу, переконаність в істинності їх як інструменту діяльності, основні ідеали, принципи і готовність до реалізації і захисту переконань і ідеалів [7, с.43-57].

У світогляд входять також і світосприйняття, яке виражене в певних ідеалах, моделях і образах реальності, що формуються в практичному житті, мистецтві, літературі, науці, релігії. Розуміння того, що добре або погано в суспільстві і як воно має бути влаштоване нерідко задається прикладами з реального життя або зі світу, що створюється мистецтвом і літературою.

Світогляд завжди пов'язаний з переконанням. У кожної людини його світоглядні погляди складаються в результаті тривалої, складної, часто тяжкої інтелектуальної роботи. Такі погляди стають фундаментом його духовної культури, суттю його "Я", визначають життєві позиції [6, с.76].

Світогляд завжди насичений чуттєвими стосунками. Це може бути відчуття гармонії зі світом або розладу з ним, задоволеність або незадоволення реальністю. Світоглядно важливі аспекти дійсності можуть розглядатися особистісно з почуттям радості, сорому, тривоги. Сприйняття очікуваного майбутнього може бути оптимістичним, песимістичним або навіть трагічним.

У сфері світопереживання, тобто там, де загальноприйняті соціальні норми піддаються особистісній інтерпретації через безпосереднє співвідношення їх з індивідуальним життєвим досвідом людини і містяться, тобто постійно відтворюється в самосвідомості і модифікується умовами, що змінюються, світоглядний ідеал культури.

Це поняття служить для розкриття необхідного зв'язку між світоглядом як духовно практичним способом затвердження людини у світі і її практичним ствердженням у власній життєдіяльності (відповідно до історично виробленого світоглядного ідеалу культури). Воно відбиває співвідношення певного рівня розвитку світогляду особистості і її способу життя.

Таким чином, світогляд можна визначити як ядро індивідуального образу світу, що містить структуровані уявлення про загальні закономірності, яким підкоряється світ, суспільство і людина, а також про характеристики ідеального, досконалого світу, суспільства і людини [3].

На становлення і розвиток світогляду має вплив теоретичні й емпіричні знання суб'єкта про світ, соціокультурні схематизми і особливості мови і інших знакових систем, через які це знання заломлюється, і особовий сенс, який мають для суб'єкта ті або інші світоглядні уявлення, і який може бути причиною спотворення у світогляді реального положення речей. Світогляд завжди несе на собі глибоко своєрідний відбиток індивідуально-особових особливостей, знання про світ утворюють в нім сплав з переконаннями, не завжди виразними представленнями і несвідомими схематизмами і стереотипами.

У світогляді особистості слід розрізняти 4 аспекти.

Змістовний аспект світогляду характеризує зміст тих експліцитних або імпліцитних постулатів, на яких будується уявлення суб'єкта про закономірності, діючі у світі.

Ціннісний аспект характеризує систему ідеалів, які задають уявлення про те, яким світ має бути або стати в результаті природної еволюції або керованого розвитку, і з якими суб'єкт зіставляє існуючий стан речей.

Структурний аспект характеризує особливості психологічної організації окремих світоглядних постулатів у більш менш зв'язне ціле.

Функціональний аспект характеризує міру і характер впливу світоглядних структур на сприйняття і осмислення людиною дійсності, а так само його вчинки. До цього ж аспекту відноситься такий параметр світогляду як його гнучкість і здатність до перебудови або, навпаки, ригідність. Будь-якій людині властиво, хоч і в неоднаковому ступені, прагнення зберігати стабільність картини світу. Проте світогляд, як і уся картина світу, відбиває дійсність, а дійсність не залишається увесь час незмінною.

Аналізуючи структуру світогляду, можна виділити його наступні сторони: пізнавальну, аксиологічну, праксеологічну. Кожна з цих сторін світогляду є складною підсистемою, де також можна виділяти окремі компоненти (аспекти).

Пізнавальна сторона світогляду обов'язково включає так звані натуралістичний і гуманітарний аспекти. Натуралістичний аспект пізнавальної сторони світогляду – це знання і уявлення про природу, космос, універсум, природну суть людини.

Гуманітарний аспект пізнавальної сторони світогляду — це усвідомлення своєї соціальної природи, свого місця у світі людей. Він об'єднує соціологічні, суспільно-політичні, етичні і естетичні погляди і представлення індивіда.

У системі світогляду важливе місце займає аксиологічна (ціннісна) сторона світогляду[2]. Поняття «цінність» використовується для вказівки на людське, соціальне і культурне значення явищ дійсності.

Двома типами ціннісного відношення людини до світу є так звані предметні і суб'єктні цінності. Предметні цінності включають різноманіття предметів людської діяльності, громадських стосунків і включених в їх круг природних явищ, які розглядаються з точки зору етичної проблематики. Суб'єктні цінності - це особи і критерії, на підставі яких робляться процедури оцінювання відповідних явищ. Це установки і оцінки, імперативи і заборони, цілі і проекти, які закріплюються в суспільній свідомості у формі нормативних представлень і виступають орієнтирами діяльності людини. Вони формуються в процесі соціалізації особистості.

Таким чином, аксиологічна сторона світогляду регулює діяльність людини і певною мірою пов'язана з праксеологічною стороною.

Призначення праксеологічної підсистеми — забезпечувати тісний зв'язок пізнавального і ціннісного компонентів світогляду з діяльністю людини. Це духовно-практична сторона світогляду, оскільки тут світогляд здійснює своєрідне «вписування» різних програм діяльності, поведінку і спілкування в практичну ситуацію. Таким чином, світогляд включає певні регулятиви духовної і практичної діяльності індивіда. Такі регулятиви можуть задаватися через міфологічні, релігійні, наукові, філософські і інші переконання. Окрім регулятивів і принципів, праксеологічна сторона світогляду включає і такий компонент як переконання. Переконання — це форма поглиблення, вкорінення знань і цінностей в систему

світогляду, це віра в правоту засвоєних ідей. Знання можуть і не переходити в переконання, але переконання ґрунтуються на раціональних знаннях. Переконання — це ланка переходу від знання до практики. Лише тоді, коли знання стають переконаннями, вони стають елементом світогляду (тому дуже часто світогляд визначають як сукупність переконань особистості). Переконаність допомагає людині в житті, дає можливість здійснювати вибір і дозволяти складні ситуації, які іноді здаються не вирішуваними.

Отже, праксеологічна сторона світогляду включає регулятивні принципи діяльності, поведінки, спілкування і переконання. У переконаннях синтезуються знання і погляди світоглядного характеру, віра в їх істинність, соціальні цінності і ідеали, готовність людини до дії. Таким чином, ланцюжок світоглядного становлення людини включає: знання, цінності, переконання і волю до дії.

Світогляд як форма осмислення людиною навколишньої реальності існує стільки, скільки існує людство в його сучасному розумінні. Проте його змістове наповнення істотно розрізняється в різні історичні епохи, а так само у окремих людей і соціальних груп.

У світогляді людини завжди проявляються риси певного відповідного часу, які визначають загальні життєві орієнтації людей, їх стиль мислення, уявлення про реальність.

Світогляд кожної людини глибокий індивідуально. Воно несе в собі риси, обумовлені особливостями історичної епохи, в яку живе людина, його вихованням і освітою, професійною діяльністю. На ньому залишають відбиток стан фізичного і душевного здоров'я та багато що інше. Розрізняються не лише конкретні погляди, але і самі способи осмислення світоглядних проблем, роль логіки і образності в побудові світогляду, міра і характер його емоційності.

Розвиток світогляду має на увазі засвоєння людиною таких сенсів і цінностей, установок і аспірації, яка актуально може бути не задіяна в його самосвідомості, являючись, проте, істотною частиною переживаного ним буттєвого самовизначення. Становлення світогляду — це засвоєння таких світоглядних відповідей, питання до яких індивід міг ніколи собі свідомо не задавати [1, с.56-59].

Світогляд може формуватися стихійно, на основі буденного досвіду, або в результаті взаємодії різних світоглядних установок, або усвідомлено, за допомогою теоретичної розробки фундаментальних ідей, ідеалів, принципів [7, с.379-385].

Один з можливих підходів до аналізу механізмів взаємодії людини зі світом лежить в площині вивчення структурно-змістовного і функціонального аспектів системи настановних утворень особистості, за допомогою якої людина вбудовується у своє мінливе оточення.

Установка розглядається нами як фіксована готовність, схильність суб'єкта до сприйняття майбутніх подій і дій в певному напрямі; забезпечує стійкий цілеспрямований характер протікання відповідної діяльності, служить основою доцільної виборчої активності людини.

Установка виникає при взаємодії індивіда з середовищем, при «зустрічі» потреби з ситуацією її задоволення. Установка лежить в основі цілісності і послідовності поведінки людини, визначає норму його реакції.

Установка має наступну структуру:

- 1) афективний компонент (чуттєвий образ);
- 2) поведінковий компонент (дії по відношенню до предмета оцінювання);
- 3) когнітивний компонент.

У вітчизняній теорії установки велася розробка вищих рівнів системи диспозицій особистості, пов'язана з синтезом таких понять, як «смысловая установка», «світоглядна установка», «соціальна орієнтація», «сенсожиттєва орієнтація».

Поняття «установка» в психології часто визначається як виражена спрямованість індивіда позитивно або негативно реагувати на певний клас стимулів, ситуацій, подій. Очевидно, що установки не можуть спостерігатися безпосередньо, але можуть бути виведені із зовнішнього спостереження як вербального, так і невербального. У життєвій практиці термін «установка» найчастіше зв'язується з соціальними подіями і з емоційно забарвленими відповідями індивіда на ці події. Дуже часто термін «установка» замінюють терміном «думка», і ці два поняття взаємозамінюють одне одним.

Світоглядна установка розглядається як сенсожиттєва установка, найважливіший компонент світоглядної свідомості і вираження особистісної позиції в стосунках «людина - світ людини».

Світоглядні, сенсожиттєві установки формуються в процесі живого включення індивіда в громадську життєдіяльність, різноманітність громадських зв'язків і стосунків.

Світоглядна установка є персоналізовану формою картини світу, що склалася в суспільстві на певному етапі його життєдіяльності.

Світоглядна установка в загальному плані кваліфікується як пережитий і усвідомлений стан буття, діяльнісне відношення до світу, який стає світом власного «Я». Як особистісна позиція вона фіксується в структурах світоглядної свідомості і детермінується духовно-практичною діяльністю особи, націленої на реалізацію життєвих ідеалів. Світоглядна установка зустрічається на усіх рівнях світогляду. Тобто будь-який соціальний інститут вкладає в людину певні світоглядні установки – буттєві, наукові, релігійні, соціальні, спираючись на які, людина будує власну поведінку і життєдіяльність в цілому.

Формування світоглядних домінант змісту сенсожиттєвої орієнтації особистості відбувається в процесі соціалізації, здійснюваному переважно у рамках певної моделі соціалізації, спрямованої в цілому на формування затребуваного на цьому етапі в соціумі типу особистості з властивим йому способом відношення до природи, суспільства, інших людей і самому собі [5].

Формування світоглядних установок, особливо у молоді, багато в чому залежить від тих представлень, які закладені в учбових закладах.

Світоглядні установки можуть визначати основні стратегії поведінки особистості – кооперацію або конкуренцію. Конкуренція нерідко викликається протилежністю світоглядних установок осіб. В зв'язку з цим зі світоглядними

установками пов'язано в сучасних умовах формування у індивідів, спільностей людей толерантної свідомості і толерантної поведінки, що відповідає йому.

Світоглядні установки дорослої людини будуються на підставі її етнічної приналежності та провідного світоглядного підходу, переважаючого типу світогляду особистості. Відповідно, світоглядна установка це не лише індивідуальне явище в системі особистості кожної людини, але і система поглядів і орієнтацій конкретної соціальної спільності.

Висновки дослідження і перспективи подальших досліджень в цьому напрямі. Таким чином, можна зробити висновок про те що світоглядна установка це полінаукове явище. Вона представляє собою персоналізовану форму картини світу, що склалася в суспільстві на певному етапі життєдіяльності людини. Суспільні, етнічні, вікові та інші відмінності мають великий вплив на її становлення. Світоглядні установки є динамічним явищем, вони залежать від соціальних інститутів в яких людина здійснює свою життєдіяльність та конкретної етнічної групи в яку входить особистість.

Перспективами подальшого дослідження ми бачимо в проведенні експериментального дослідження за для глибшого та ширшого розкриття сутності явища світоглядних установок особистості, особливостей її прояву в юнацькому віці та вивчення впливу сім'ї на формування даного конструкту особистісної сфери людини.

Литература

1. Азархин А.В. Мировоззрение и эстетическое развитие личности. – К., 1990.
2. Иванов В.П. Мировоззрение как форма сознания, самоопределения и культуры личности // Мировоззренческая культура личности: философские проблемы формирования. – К., 1986. – С.10–88.
3. Леонтьев Д.А. Мировоззрение // Человек: философско-энциклопедический словарь. – М., 2000. – с.193–194.
4. Мировоззренческая культура личности. – К., 1986. – С.89–175.
5. Цвіркун В.М. Формування світоглядних установок особи підліткового віку/Автореф. дис... канд. філос. наук. – К., 2001. – 27 с.
6. Шубинский В.С. Философское образование в средней школе. – М., 1991.
7. Шуртаков К.П. Мировоззрение и его формирование. – Казань, 1989.

В статье осуществляется анализ явления мировоззренческих установок личности и особенностей их формирования, раскрывается сущность феномена мировоззрения, его структурных элементов и особенностей развития.

Ключевые слова: мировоззрение, мировоззренческое сознание, установка, мировоззренческая установка.

The analysis of the phenomenon of the world view settings personality and features of their forming is carried out in the article, essence of the phenomenon opens up world views, his structural elements and features of development.

Keywords: world view, world view consciousness, setting, world view setting.